

Nr 319.

Av herr **Nilsson** i Vibberbo m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 99, med förslag om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.*

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 99, föreslås förlängning och ändrad lydelse av den s. k. förfogandelagen. Denna lag måste, såväl förut som särskilt i dess nu föreslagna lydelse, enligt vårt förmenande anses innebära vissa konsekvenser, som kunna anses utgöra en överhängande fara för den jordbrukande befolkningen. Jordbruksnäringen måste ju, såsom på mångfaldigt sätt av jordbrukare gjorts gällande, anses redan förut under kristiden ha blivit på ett alldeles särskilt sätt missgynnad av de lagstiftande myndigheterna. Vid granskning av det nu föreliggande förslaget måste allvarliga betänkligheter uppresa sig för jordbrukarna, särskilt som man torde kunna utgå från att vid lagens tillämpning den jordbrukande klassens önskemål av särskilda skäl icke kunna komma att göra sig hörda med samma styrka som andra samhällsklassers önskemål.

De bestämmelser vi särskilt fästa oss vid äro följande:

I lagens 5 § föreslås, i likhet med vad nu är fallet, såsom föremål för förfogande enligt lagen, fastighet. Hittills torde denna föreskrift i regel tillämpats så, att endast vanhävdad fastighet gjorts till föremål för lagens tillämpning. Inskränkningen till sådan fastighet är emellertid icke uttryckligen fastslagen i lagen, utan härutinnan gäller den i lagens 2 § stadgade grundregeln, att fastighet, som kan anses vara erforderlig för tillgodoseende av viktiga behov såsom av livsmedel m. m., kan göras till föremål för förfogande. I följd av detta stadgande torde det vara möjligt för myndigheterna att, under förklaring att en jordbruksfastighet erfordras för t. ex. potatisodling,

utan vidare exproprieras fastigheten. Mot en lagstiftning som innebär sådana konsekvenser, kunna vi icke undgå att framställa våra allvarliga protester, under framhållande tillika, att det torde vara av vikt för det allmänna, att den viktiga produktionsfaktor, som ligger i den enskildes initiativ, icke på nu angivet sätt bringas ur spelet för prisgivande av jorden åt vad som måste anses utgöra sociala experiment. Då vidare ett förfogande av nyssnämnda art för oss måste te sig som ett det våldsammaste ingrepp i den enskildes äganderätt, få vi hemställa om sådan ändring i den föreslagna lagen, att förfogande enligt lagen beträffande jordbruksfastighet, må kunna omfatta endast vanhävdad sådan fastighet.

I förslaget 5 § 3 mom. föreslås, att växande skog ej må utan tvingande skäl tagas i anspråk i större utsträckning än med god skogshushållning är förenligt. Med kännedom om den våldsamma skogskövlings, som bränselekommissionen och dess underlydande myndigheter låtit komma sig till last, måste vi även anse, att ifrågakvarande bestämmelse kan så väl för den enskilde som för samhället innebära synnerligen vådliga konsekvenser. Då vi nu emellertid icke vilja undandraga oss skyldigheten för det allmännas behov, även vad bränslet angår, föreslå vi sådan ändring av här angivna förordning, att ägare av skog, med undantag av sådan skog, som redan enligt lagen avlämnat bestämt kvantum ved till kronan, må vara skyldig att, efter skogens noggranna uppdelning i god, medelgod och dålig sådan, avlämna till kronan ett visst kvantum ved ej överstigande 4 kubikmeter per hektar, där ej transportförhållandena och andra omständigheter lägga betungande hinder i vägen, och så att ägaren av skog må själv få, om han så önskar, avlämna denna ved utan ingrepp från statens sida med beslag och förfogande.

Beträffande de varor, som skola vara undantagna förfogande enligt lagen, avses i 7 § endast vad som är av oundgängligt behov för innehavaren ävensom för den eller dem, som av honom åtnjuta kost eller stat. Då vi anse, att nämnda föreskrift kan medföra synnerligen allvarliga konsekvenser för jordbrukarna, få vi föreslå, att från förfogande undantages jämväl för jordbruksfastighet husdjuren jämte för dem erforderligt foder. Till stöd härför få vi framhålla, att en jordbrukare kan ha nedlagt mångårigt arbete för anskaffande av en fullgod kreaturstam, och att varken han eller det allmänna kan i längden vara betjänt med att resultatet härav utan vidare tillspillo gives. I föreskriften att endast husdjuren undantagas ligger också en garanti för, att endast det som anses icke kunna avvaras för jordbruksfastigheten blir fredat.

Till sist få vi framhålla, att vi naturligen måste ha även andra betänkligheter mot lagförslaget än de nu nämnda. Då det emellertid torde vara av vikt, att under nuvarande tider den enskilde, så långt med billighet och rättvisa kan anses överensstämmande, underkastar sig till förmån för det allmänna, ha vi velat inskränka oss till framhållande av nu anförda önskemål, och är det vår förhoppning, att det därigenom skall bliva oss lättare att få våra synpunkter beaktade.

På grund av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i förevarande lagförslag att våra här angivna önskemål måtte tillgodoses.

Stockholm den 2 mars 1918.

E. G. Nilsson.   *Oscar Ericson.*   *C. G. Olsson.*   *Artur Ryberg.*
Gustav Johanson.   *Aug. Månsson.*   *J. N. Svedberg.*